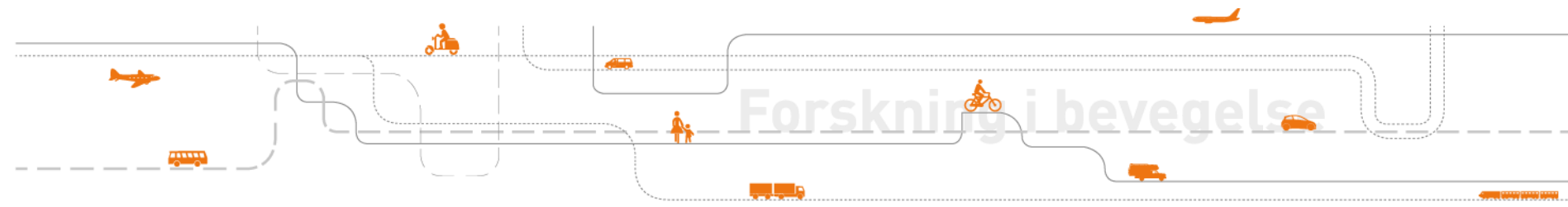

Konkurransenutsetting av jernbane: Erfaringer fra Europa

PF Samferdsel 7. mars 2018

Julie Runde Krogstad jrk@toi.no
Forskningsgruppa **Marked og styring**
Transportøkonomisk institutt

-
- 2000-tallet: Krav om organisering, standardisering og konkurranse (*gods og internasjonale passasjerlinjer*)
 - 2013: Den fjerde «jernbanepakka» *vedtatt i 2016*
 - *Markedet skal åpnes for alle innen 2019 konkurranse på sporet*
 - *Anbud vil være obligatorisk innen 2023 for subsidierte linjer konkurranse om sporet*
 - *10-års overgangsperiode og unntak for små kontrakter og spesielle tilfeller*

Svært ideologisert felt og debatt

Erfaringer: Konkurransen på sporet

- Land: Østerrike, Italia, Tsjekkia, Sverige, Tyskland, (Storbritannia)
- Det tar lang tid fra fri etableringsrett til konkurrerende selskaper etablerer seg (8,5 år i snitt)
- Få selskaper i direkte konkurranse med etablert operatør på trafikkerte strekninger
- Erfaring fra Stockholm-Gøteborg (MTR-SJ): 13 prosent reduksjon i pris hos SJ. MTR ligger i gjennomsnitt 100 SEK lavere

Konkurransen om sporet - anbud

- Hvem skal ha ansvar?
- Hvem er de som konkurrerer?
- Størrelse og lengde på anbud
- Fordeling av risiko i kontraktene
- Hvor skal materiell ligge?
- Kvalitet på tjenestene – insentiver?
- Overoptimistiske konkurrenter
- Årsak til kostnader

Storbritannia

- Statlig ansvar
- Alle togtjenester på anbud i 94-97 (områdepakker) - netto
- Det ble etablert 25 'selskaper'
- Vinneren av anbud tar over eksisterende selskap inkludert mannskap, lønn og arbeidsvilkår
- Materiell ble organisert i tre private selskaper
- Alle selskaper må ta del i det nasjonale informasjons- og billetteringssystemet og selge billetter for andre operatører

Sverige og Tyskland

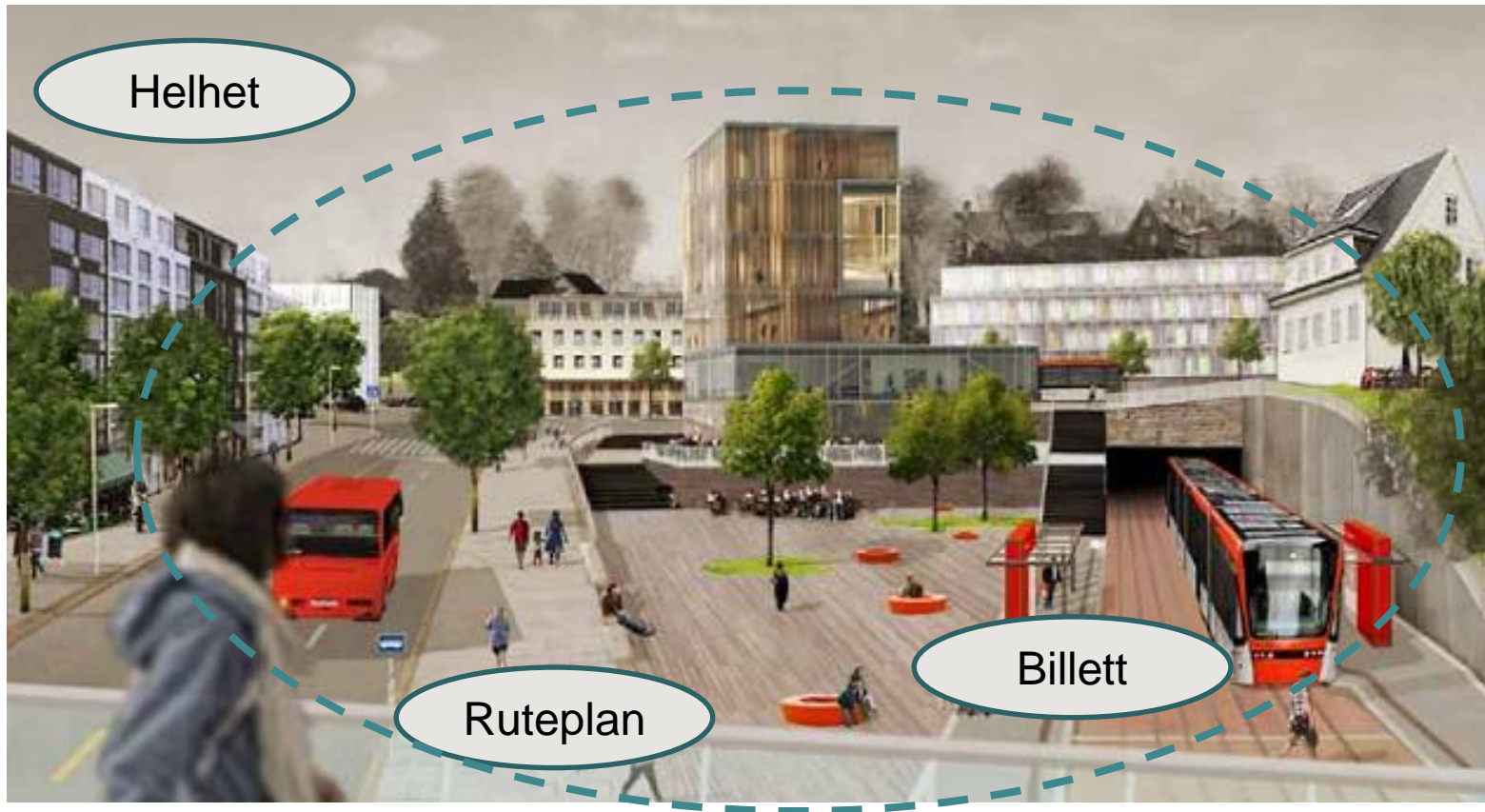
- Regionalt ansvar
- Gradvis konkurranseutsetting
- Sverige: Andre selskaper stod for ca 45 prosent av passasjerkm i 2012
- Tyskland: Andre selskaper stod for ca 30 prosent av passasjerkm i 2017
- Selskapene må selv rekruttere personell
- Relativt små kontrakter - brutto
- De fleste operatører må selv skaffe materiell i Tyskland, mens reg. myndigheter eier et felles selskap i Sverige

Erfaringer med anbud - oppsummert

- Offentlige subsidier har i det store og det hele blitt redusert.
- Stor passasjervekst for regionale togtjenester
- Bedre kvalitet, men takster har økt
- Transparens: Oversikt over kostnader og unngår kryssubsidiering
- Kommer med en kostnad: Kjøps- og kontraktkompetanse
- Krever velfungerende konkurranse: Likest mulige konkurransevilkår
- Store anbud – mindre effektivt?
- Usikre langsiktige konsekvenser: Markedskonsentrasjon og økte kostnader?

Viktig(st?) i regional sammenheng: Samspillet mellom transportmidlene

Avtale mellom Kolumbus og jernbanedirektoratet

Styreleder Rolf Roverud i Kolumbus og jernbanedirektør signerer avtalen som skal gi kollektivtrafikkreisende en enklere, bedre og billigere kollektivtrafikk fra juni 2019.

 JERNBANEDIREKTORATET

Fra juni 2019:

- Avgangstidene korresponderer
- Samme billett
- Avtalen vil gjelde uansett fremtidig operatør
- Lokaltogene profileres som en del av Kolumbus

Samarbeid om koordinering – et godt kompromiss?

+

Helhetlig prioritering og planlegging av jernbanenettet
Unngår komplisert koordinering av ruteleier
Rutekoordinering forankres lokalt
Helhetlig system for kundene

?

Lokal forankring av anbud
Lokal kompetanse på bussanbud
Helhetlige prioriteringer av ressurser til lokal kollektivtransport
Samsvar mellom jernbanetilbudet og lokale planer
Kan miste lokalt engasjement
Store kontrakter

Litteratur

- Krogstad, Julie Runde (2013): Organisering av persontransport på jernbane i Europa: En kunnskapsoversikt. TØI-rapport 1273/2013.
- Krogstad, Julie Runde og Aarhaug, Jørgen (2015): Bedre samordning av offentlig kjøp av tog og lokal kollektivtransport. TØI-rapport 1434/2015.
- Nash, C (2016): Liberalisation of passenger rail services, project report. CERRE – Centre on regulation in Europe
- Perennes, Patricia (2017): Open access for rail passenger services in europe: Lesson learnt from forerunner countries. Transportation Research Procedia 25: 358-367.
- Vigren, Andreas (2017): Competition in swedish passenger railway: Entry in an open access market and its effect on prices. Economics of Transportation.